

Journalismin muutokset ja jatkuvuudet

Työryhmän vetäjät

Jari Väliverronen, Tampereen yliopisto

Lauri Haapanen, Jyväskylän yliopisto

Erkki Hujanen, Kaleva Media Oy

Työryhmä kokoontuu tilassa **A2a** ja **A2b**

pe 12.4. klo 14.45–16.15 **A2a: Journalismi ja journalistit ajassa**

Session vetäjä: Erkki Hujanen

Ilmari Hiltunen, Reeta Pöyhtäri & Kaarina Nikunen: *Journalistien kokema häirintä ja sen vaikutukset ammattikunnassa*

Esa Reunanen, Laura Ahva, Milla Järvipetäjä, Kari Koljonen & Samuel Raunio: *Journalismia opiskelleiden uraorientaatioita ja siirtymiä mediakentällä*

Juho Ruotsalainen: *Journalismin tulevaisuustieto ja temporaalinen refleksiivisyys – eli kuinka teknologinen determinismi korvasi journalistisen mielikuvituksen*

Jari Väliverronen, Reeta Pöyhtäri, Mikko Villi & Riikka Maukonen: *Tasapainoilevia "kameleontteja" ja muuttuvaa objektiivisuusajattelua: suomalaisten journalistien rooli- ja tietokäsitykset murrosaikana*

pe 12.4. klo 14.45–16.15 **A2b: Yhdenmukaistumista vai monimuotoistumista?**

Session vetäjä: Lauri Haapanen

Niina Huuhtanen: *Näivettyvätkö politiikan mielipiteet? Tutkimus toimituksen politiikkaa käsittelevistä mielipidekirjoituksista ennen ja jälkeen omistuksen keskittymisen*

Reetta Nousiainen: *Diversifying Finnish Newsrooms*

Laura Saarenmaa: *Murtumia talousosastolla? Lihavienti talousjutun aiheena*

Risto Suikkanen, Katja Lehtisaari, Heikki Hellman, Mikko Grönlund & Tuomas Ranti: *Keskittynyt media – yhteiset jutut*

pe 12.4. klo 16.30–18.00 **A2a: Journalismin ja yleisön suhteista**

Session vetäjä: Jari Väliverronen

Anna Eveliina Hänninen: *Läpinäkyvyys puhuvan journalistin roolina*

Maria Lassila-Merisalo & Lauri Haapanen: *Vastuullisia valintoja, luotettavia tarinoita*

Liisa Ovaska: *Miksi uutisorganisaatiot keräävät dataa käyttäjistään? Yleisön teorioita datan hyödyntämisestä journalismissa*

Pauliina Penttilä: *Professionaalien journalistisen kulttuurin kamppailu tilasta analytiikan läpäisemässä toimituskulttuurissa – etnografinen tutkimus Iltalehdessä*

la 13.4. klo 9.00–10.30 A2a: Kansainvälinen sessio // International Session

Session vetäjä: Jari Väliverronen

Kirsi Cheas: From Competition to Cooperation: Lessons from Collaborative Investigative Journalism across the US-Mexico (Global North-South) Border

Lars Lundsten: The Missing Watchdog – Icelandic Journalism as Societal Institution

Mika Perkiömäki & Olga Dovbysh: Tietolähteiden vaikutus ympäristöuutisointiin venäläisissä uutistoimituksissa

Pinja Päivänen: Work Meaningfulness in Journalism – Justifications of Meaningful Work in Finnish News Media

Työryhmäabstraktit

Kirsi Cheas, University of Vaasa

From competition to cooperation: Lessons from collaborative investigative journalism across the US-Mexico (Global North-South) border

Journalism has generally been characterized by competition between newsrooms. The 2007-2009 global financial crisis led to the loss of tens of thousands of journalism jobs around the world. Remaining journalists have struggled to produce investigative journalism - the most expensive and time-consuming genre but fundamental for the functioning of democracy (Schudson 2018). Newsrooms in the Global North eventually discovered that collaboration helps newsrooms to share expenses and reach broader audiences to amplify an investigative story's impact (e.g. Carson 2021). In Latin America and other resource-poor regions historically characterized by repression, collaborative practices between investigators with different professional backgrounds have developed since much earlier on.

This presentation elaborates on lessons that Finnish journalists can learn from investigative collaboration across the US-Mexico (Global North-South) border, and how collaboration can change journalism. The presentation builds on field theoretical empirical research examining collaboration between US, Mexican, Guatemalan, Salvadoran, and Honduran investigative journalists, human rights activists, and academic researchers between 2012 and 2022, exposing abuses against Central American asylum-seekers and root causes of their forced migration. The presentation is concerned with cross-border collaboration - multiple countries sharing information to expose wrongdoing (Carson & Farhall 2018) - as well as cross-field collaborative journalism, which occurs when journalism organizations work with civil society organizations such as NGOs and/or universities in a way that goes beyond serving as sources or providing funding (Stonbely & Siemaszko 2022).

Investigators and journalists in Finland are increasingly feeling the effects of right-wing ideologies and efforts to restrict freedom of expression. Meanwhile, racism and abuses against asylum-seekers are recurring issues in our country as well. This presentation particularly illustrates what we can learn from cross-border practices developed in other parts of the world such as Latin America, where journalists and other critical thinkers are accustomed to join forces amidst repression to expose wrongdoing.

Ilmari Hiltunen, Tampereen yliopisto; **Reeta Pöyhtäri**, Tampereen yliopisto & **Kaarina Nikunen**, Tampereen yliopisto

Journalistien kohtaama häirintä ja sen vaikutukset ammattikunnassa

Toimittajiin kohdistuvan häirinnän ja uhkailun yleistymisen on herättänyt kasvavaa huolta journalismin kentällä. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, etteivät häirinnän ja uhkailun negatiiviset seuraukset rajoitu pelkästään suoraan kohteeksi joutuneihin yksilöihin, vaan saattavat heijastua laajemmin työyhteisöihin ja jopa koko journalistikuntaan esimerkiksi hiljennysvaikutuksena ja itsesensuurina. Toisaalta häirinnän ja uhkailun kohtaamisen on toisinaan havaittu johtaneen myös kokemuksiin esimerkiksi työn merkityksellisyyden korostumisesta ja henkilökohtaisen resilienssin kasvusta. Erilaisten vaikutusten syntyprosessit ja niihin kytkeytyvät tekijät journalistien nykyisessä työympäristössä ovat kuitenkin heikosti tunnettuja.

Tämä tutkimusprojekti pyrkii tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti suomalaisten journalistien kokemuksia häirinnästä ja uhkailusta. Samalla kartoitamme häirinnän ja uhkailun koettuja seurauksia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä sekä yksilötasolla että laajemmin työyhteisöissä. Menetelminä käytämme päiväkirjatutkimusta ja tapaustutkimuksia.

Tutkimuksen päiväkirjaosuudessa 19 suomalaista toimittajaa kirjoitti meille häirintään ja uhkailuun liittyviä päiväkirjamerkintöjä ja tallensi aiheeseen liittyvää materiaalia kuuden kuukauden ajan välillä tammikuu 2023–kesäkuu 2023. Jokaisen osallistujan kanssa tehtiin myös kolme tutkimushaastattelua, jotka sijoituivat jakson alkuun, keskikohtaan ja loppuun. Osallistujat valittiin kriittisten tapausten otannalla, jossa painotettiin sekä aikaisemmin tunnistettuja häirinnälle ja uhkailulle altistavia tekijöitä

että työtehtävien, asemien ja taustojen monimuotoisuutta.

Päiväkirjatutkimuksen avulla pystyimme kartoittamaan, millaista häirintää ja uhkailua erilaiset journalistit kohtaavat työssään, millaiset tekijät hahmottuvat merkityksellisiksi näissä kokemuksissa ja millaisina häirinnän ja uhkailun seuraukset koetaan vaihtelevissa tilanteissa ja konteksteissa. Tutkimuksen pitkäikäisyys auttoi osoittamaan, etteivät koetut vaikutukset ole staattisia, vaan kehittyvät ja muuttuvat ajan myötä.

Tapaustutkimuksissa käsittelemme valikoituja häirintä- ja uhkailutapauksia haastatteluaineiston välityksellä. Haastatteleamalla häirintää kohdanneiden työyhteisöjen jäseniä pyrimme tarkastelemaan tapausten laajempia koettuja vaikutuksia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteutusta moninaisista näkökulmista.

Uuden tieteellisen tiedon tuottamisen lisäksi tutkimusprojektin tarkoituksena on etsiä konkreettisia keinoja häirinnän ja uhkailun negatiivisten vaikutusten vähentämiseen journalismissa. Tavoitteena on auttaa tiedotusvälineitä tunnistamaan riskitekijöitä ja -tilanteita ennalta sekä helpottaa näiden huomioimista esimerkiksi tukitoimien suunnittelussa. Projektin pohjalta tuotetaan myös työelämään suuntaaville journalismin opiskelijoille suunnattu kurssimateriaali, jolla pyritään lisäämään näiden valmiuksia vihamielisyyden, häirinnän ja uhkailun kohtaamiseen.

Niina Huuhtanen, Jyväskylän yliopisto

Näivettyvätkö politiikan mielipiteet? Tutkimus toimituksen politiikkaa käsittelevistä mielipidekirjoituksista ennen ja jälkeen omistuksen keskittymisen

Huoli median omistuksen keskittymisestä on noussut esiin taajaan lukuisissa maissa (Hendrickx & Ranaivoson, 2019; Fenton ym. 2010; Baker, 2006), eikä keskustelunaihe ole jäänyt myöskään Suomessa huomioimatta (Mäntyoja & Manninen, 2022; Hellman, 2022). Viime vuosina tehdyt tutkimukset ja selvitykset osoittavat, että Suomessa sanomalehdistön omistus on hyvin keskittynyttä. Tämän seurauksena maakuntiemme on muodostunut alueita, joissa yksittäisillä lehtitaloilla on jo lähes täydellinen monopoli (Hellman, 2022; Ala-Fossi ym. 2020).

Tutkimukseni käsittelee omistuksen keskittymisen vaikutuksia paikallis- ja aluelehtien politiikan uutisointiin ja nimenomaisesti toimituksen politiikkaa koskeviin mielipiteisiin. Aihe on tärkeä, koska keskittyminen voi rajoittaa median monipuolisuutta ja moniäänisyyttä ja tätä kautta vaikuttaa demokratian toteutumisen edellytyksiin, kun diskursiivinen valta keskittyy yhä harvempien käsiin (Hellman, 2021; Valcke ym. 2015; Baker 2006; Wiio, 2006).

Tutkimusaineistoni koostuu noin 100:sta toimituksen politiikkaa käsittelevästä mielipidekirjoituksesta, jotka on kerätty kahdeksasta paikallis- ja aluelehdestä vuosilta 2013 ja 2023 ennen ja jälkeen omistuksen keskittymisen. Analysoin sisältöjä määrällisen ja laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Kyseinen aineisto on valikoitu osa isompaa väitöstutkimukseeni liittyvää aineistoa, joka kattaa kokonaisuudessaan noin 1000 politiikka-aiheista ja yhteensä yli 6600 artikkelia.

Alustavan määrällisen analyysin perusteella toimituksen politiikkaa käsittelevien mielipidekirjoitusten määrä on olennaisesti vähentynyt vuodesta 2013 vuoteen 2023. Selvitän laadullisen sisällönanalyysin keinoin, onko toimituksen kantaaottavuus poliittisiin aiheisiin vähentynyt tutkimusaineistossa tarkastelujaksolla. Ydinkysymyksenä on tarkastella sitä, millä tavoin toimitus ottaa kantaa poliittisiin asioihin. Lisäksi tutkin, onko paikallisuuden asteen tai teemojen voimasuhteissa tapahtunut jonkinlaista muutosta. Tarkastelen keskittyneiden medioiden rinnalla vertailuaineistona kahta lehteä, joiden omistus ei ole muuttunut.

Väitöstutkimukseni myöhemmässä vaiheessa tutkin laajemmin politiikka-aiheisia artikkeleita ja haastattelen jutut kirjoittaneita toimittajia. Näin minun on mahdollista pohtia sitä, millainen yhteys omistuksen keskittymisellä voisi olla sisällöissä tapahtuneisiin muutoksiin.

Väitöstutkimukseni tavoitteena on laajentaa tietämystä omistuksen keskittymisen vaikutuksista journalismin sisältöihin, mistä ei ole tehty juurikaan kotimaista tutkimusta. Tutkimukseni kytkeytyy

osaksi Jyväskylän yliopiston journalistiikan opintosuunnassa toteutettavaa Tyhjenevätkö lehdet? Median keskittymisen demokratiavaikutukset -tutkimushanketta (Koneen Säätiö 2023–2025).

Anna Eveliina Hänninen, Tampereen yliopisto

Läpinäkyvyys puhuvan journalistin roolina

Livejournalismi ja podcastit ovat viime vuosina yleistyneitä journalismin muotoja, joissa puhuvalla toimittajalla on merkittävä rooli. Suomessa livejournalismia on tehty lähinnä Helsingin Sanomissa, kun taas 40 prosenttia suomalaisista sanomalehdistä oli julkaissut podcasteja vuoden 2021 loppuun mennessä (Hänninen & Rautiainen-Keskustalo, julkaisematon). Puheen merkitys osana sanomalehtimedian sisältöjä on kasvanut, ja omasta äänestä on tullut yhä useamman toimittajan työkalu.

Tutkimuksessa sekä livejournalismiin (Vodanovic 2020; Hänninen & Rautiainen-Keskustalo 2023) että podcasteihin (Spinelli & Dann 2019; Perdomo & Rodrigues-Rouleau 2022) on liitetty journalismin läpinäkyvyyden teema, jopa mediamuotoa määrittävänä piirteenä. Läpinäkyvyyteen liittyvällä journalistisen prosessin avaamisella sekä journalistin persoonan ja journalistisen kulttuurin vahvistamisella on merkityksensä journalistisen auktoriteetin ilmentämisessä niin ulospäin yleisölle kuin sisäänpäin journalisteille itselleen (Perdomo & Rodrigues-Rouleau 2022).

Yksi sanomalehtien motiivi podcastien tekemiseen on tuoda sekä lehden tekemää journalismia että journalisteja lähemmäs yleisöä (Hänninen, julkaisematon). Läheisemmän suhteen ajatellaan liittyvän ääneen ja podcastiin välittömämpänä mediana suhteessa kirjoitettuun tekstiin. Yksi tyypillinen sanomalehden podcastin muodoista onkin ”toimittaja haastattelee toimittajaa” tai tuoreiden juttujen läpikäyminen muutoin (Hänninen & Rautiainen-Keskustalo, julkaisematon).

Helsingin Sanomien Musta Laatikko -livejournalismiesityksen yleisötutkimus osoittaa, että yleisön kokemus livetilanteen ja läpinäkyvyyden suhteessa journalismin uskottavuuteen on ristiriitaista; joidenkin mielestä ne lisäsivät selvästi journalismin uskottavuutta, kun taas toisten mielestä näillä ei ollut yhteyttä. Esiin tuotiin myös livetilanteen manipulatiivinen potentiaali ja toimittajan subjektiivisempi rooli. (Hänninen & Rautiainen-Keskustalo 2023.) Puhuvan toimittajan roolin nousu liittyy keskusteluun journalismin perinteisten arvojen muutoksesta.

Maria Lassila-Merisalo, Hämeen ammattikorkeakoulu & **Lauri Haapanen**, Jyväskylän yliopisto

Vastuullisia valintoja, luotettavia tarinoita

Esityksemme Vastuullisia valintoja, luotettavia tarinoita pohjautuu käynnissä olevaan samannimiseen tutkimushankkeeseen, jossa selvitämme toimittajien juttuprosesseissaan tekemien valintojen taustalla vaikuttavia tekijöitä ja toimittajien näkemyksiä journalismin luotettavuudesta. Hanke on kaksivaiheinen, ja esityksemme perustuu hankkeen toisessa vaiheessa toteuttamaamme verkkokyselyyn, joka on abstraktin jättöhetkellä vielä avoinna.

Perustamme esityksemme kolmeen kyselymme kohtaan. Kahdessa niistä vastaajat tuottavat avovastauksina näkemyksiään tekijöistä ja toimintatavoista, jotka voivat heidän mielestään joko heikentää tai vahvistaa yleisön luottamusta journalismiin. Moni vastaaja on tuottanut vastauksiinsa muutospuhetta. Lisäksi kysymme, ovatko vastaajien tekemiin journalistisiin valintoihin vaikuttavat tekijät muuttuneet viime vuosina. Nämä vastaukset kertovat eksplisiittisesti journalistisen työn tekemisen muutoksista ja toisaalta siitä, mikä kantaa yli trendien.

Vastuullisia valintoja, luotettavia tarinoita -hanke toteutetaan Hämeen ammattikorkeakoulussa 2022–25. Hankkeessa työskentelevät dosentit Maria Lassila-Merisalo (HAMK) ja Lauri Haapanen (JYU). Hankkeen tavoitteena on tuottaa ymmärrystä journalistiseen juttuprosessiin sisältyvistä valinnoista ja lisätä näin journalistisen työn läpinäkyvyyttä. Hanke kehittää työkäytäntöjä, joiden avulla journalismi eroaa muunlaisesta sisällöntuottamisesta ja on edelleen omiaan parantamaan journalismia kohtaan tunnettua luottamusta. Hankkeessa myös vahvistetaan journalistien itseymmärrystä omasta työstään ja sen vaikutuksista.

Lars Lundsten, Helsingfors universitet

The Missing Watchdog – Icelandic Journalism as Societal Institution

In this presentation, the focus lies on the study of journalism and news media, the Press, as a societal institution. The main question is as follows: To what degree does Iceland have a functioning Fourth Estate, which performs as a journalistic watchdog according to the ideals of liberal democracy?

Iceland has roughly 200 registered media enterprises in a country with around 390,000 inhabitants, which means that there is a substantial media industry in the country. The argument of this presentation, however, concerns the factual, societal function of the Press rather than the mere production and distribution of media content. The argument starts from a case study of government endorsed censorship in the so called “Stundin” case which emerged in 2017 and was solved by the Supreme Court of Iceland in 2019. In addition, the argument is supported through an exposition of the current ownership and level of professionalism in the current affairs and news media. All over, the full picture will deepen the understanding of the societal dysfunctionality of Icelandic Press. Compared to the other four Nordic countries, Iceland has scored poorly in international indexes on corruption and press freedom ever since the financial crisis of 2008. During the same period, the number of newspapers and newsrooms has dropped dramatically. Since 2023 there is only one daily newspaper left, i.e. Morgunblaðið, which is owned and governed by dominant actors in the fisheries industry. At the same time, these actors are fighting investigative journalists in courtrooms.

According to this present argument, the Icelandic media industry lacks a unifying self-understanding and solidarity that would result in, for example, explicit demonstrations of solidarity between newsrooms in cases of media oppression. The argument is conducted against the backdrop of the Hallin-Mancini paradigm of press systems and its recent off-springs in Nordic scholarship.

Reetta Nousiainen, Tampere University

Diversifying Finnish Newsrooms

Following the Black Lives Matter movement, editors in many countries began to examine their practices, revealing a failure of diversity ideals (Clark 2022, 3–4.) Additionally, journalists of ethnic minorities started to speak out about how diversity issues had been left on their shoulders. However, they were seen as biased to write about their communities (ibid., 27–28.)

This paper focuses on newsroom diversity in Finland. In Finland, 8.9% of the population speaks languages other than those official in Finland (Tilastokeskus 2023). However, non-Finnish or Swedish-speaking journalists account for less than 0.7% (Huldén 7.2.2022).

I am conducting action research in four Finnish editorial rooms, following four non-Finnish journalists' work. The journalists were identified from the training program for immigrant journalists organized by Haaga-Helia University of Applied Sciences. Since October, I have been shadowing journalists in the editorial rooms, conducting interviews with them alone and with their mentors in the newsrooms.

The research questions are: How would it be possible to improve ethnic diversity in Finnish editorial rooms? What would help immigrant journalists get employed in journalism in Finland?

Preliminary findings indicate that these journalists have access to topics and sources that native Finnish journalists do not have. They were also able to help their colleagues to find new sources for their stories. The language barrier has been tackled in many ways, including the use of AI technology. It appears that the lack of time from the editors' side is the most significant obstacle to an efficient workflow.

Liisa Ovaska, Tampere University

Miksi uutisorganisaatiot keräävät dataa käyttäjistään? Yleisön teorioita datan hyödyntämisestä journalismissa

Viime vuosina tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota yleisöanalytiikkaohjelmistojen tuomiin muutoksiin journalismissa. Reaaliaikainen datan kerääminen uutisvustojen verkkokäyttäjistä ja datan hyödyntäminen osana toimitustyötä ovat vaikuttaneet niin toimittajien arvoihin, käsityksiin yleisöstä kuin journalistisiin sisältöihin. Vaikka analytiikasta on tullut kiinteä osa monien toimitusten työtä, on näitä muutoksia tutkittu vielä vähän yleisön näkökulmasta. Tässä esityksessä tutkin millaisten 'kansanteorioiden' (folk theories) eli arjesta tehtyjen ymmärrysten (Ytre-Arne ja Moe 2020) ja yleisten uskomusten (Nielsen 2016) avulla yleisö jäsentää käyttäjätietoa hyödyntämistä uutismediassa: miksi ja millaista käyttäjätietoa kerätään, ja millaisia vaikutuksia tällä on journalistisiin sisältöihin. Esitys nojaa laadulliseen aineistoon, joka koostuu 21 Iltalehden lukijan ryhmähaastatteluista sekä heidän viikon kestäneistä ryhmäkeskusteluistaan pikaviestipalvelin Signalissa.

Aineistoa analysoimalla esiin piirtyi kolme keskeistä teoriaa. Ensinnäkin yleisöosallistujat ajattelivat, että uutisorganisaatiot keräävät dataa erityisesti kaupallisista syistä, kuten mainostilan hinnoittelua varten. Heidän oli vaikea ymmärtää, miten datan hyödyntäminen auttaisi toimittajia journalismin yhteiskunnallisten tehtävien toteuttamisessa, kuten kansalaisten informoinnissa. Toiseksi osallistujat olivat sitä mieltä, että uutismedia käyttää dataa pitkälti samalla tavalla kuin sosiaalisen median alustat ja suoratoistopalvelut. He uskoivat uutisorganisaatioiden keräävän yksityiskohtaista tietoa lukijoista ja tekemään tarkkaan käyttödataan perustuvia personoituja etusivuja. Kolmanneksi osallistujat kokivat, että kaupallisin syin motivoitunut datan hyödyntäminen vaikuttaa myös journalistisiin sisältöihin ja teknologioihin. Heidän mielestään toimituksissa pyrittiin analytiikan kautta oppimaan, millaiset juttuaiheet ja otsikot menestyvät, ja tekemään näitä lisää. Tämän nähtiin perustuvan ennen kaikkea kaupallisiin motiiveihin: tarkoitus oli saada lukijat kuluttamaan entistä enemmän sisältöä, koska uutisorganisaatio hyötyy taloudellisesti suuresta kävijämäärästä. Myös uusien dataan perustuvien teknologioiden, kuten otsikko- ja kuvatestaamisen sekä verkkolehden etusivun personointialgoritmin, uskottiin olevan käytössä ennen kaikkea taloudellisen hyödyn, kuten suuren kävijämäärän, saavuttamiseksi.

Vaikka kaikki osallistujat tunnustavat toimittajien erityistehtävän kansalaisten informoijana ja vallan vahtikoirana, puhuessaan datan hyödyntämisestä he näkivät uutisorganisaatioiden toimivan pitkälti samaan tapaan kuin muut kaupalliset yritykset, jotka hyödyntävät dataa osana ansaintalogiikkaansa. He eivät nähneet, että datan hyödyntäminen auttaisi toimittajia toteuttamaan journalistisia päämääriä.

Pauliina Penttilä, Tampereen yliopisto

Professionaalien journalistisen kulttuurin kamppailu tilasta analytiikan läpäisemässä toimituskulttuurissa – etnografinen tutkimus Iltalehdessä

Yleisöanalytiikan vaikutus journalismiin on vahva (Tandoc 2019), ja analytiikan kautta mediayhtiöiden tavoitteet muovaavat toimitusten kulttuuria. Vaikka eri toimitusten kulttuurit eroavat toisistaan, niillä on myös yhteisiä piirteitä, sillä journalismin professionaali kulttuuri on niissä kaikissa läsnä (Ahva 2010, 94–97). Se painottaa journalistisia arvoja, kuten puolueettomuutta, tietojen paikkansapitävyyttä, ajankohtaisuutta ja yhteiskunnallista merkitystä. Professionaali kulttuuri on ammattikunnan jaettua, yhteistä tietoa, jota toimittajat ylläpitävät ja päivittävät esimerkiksi keskustelemalla työstään (Zelizer 1993).

Iltalehden toimituksessa kerätty etnografinen aineisto antaa mahdollisuuden analysoida professionaalien kulttuurin asemaa vallitsevassa, analytiikan muovaamassa toimituskulttuurissa. Nykyisin Iltalehden päätuote on mainostuloihin perustuva verkkolehti, ja Suomessa Iltalehden toimitus kuuluu yleisöanalytiikan käytön edelläkävijöihin. Tutkimus tarkastelee, 1) millaista vallitsevaa toimituskulttuuria Iltalehdessä tuotetaan ja mikä on analytiikan rooli siinä, sekä 2) miten professionaali kulttuuri asettuu osaksi toimituskulttuuria ja kuinka sitä ylläpidetään.

Aineistosta nousevat esiin toimitushierarkian eri tasojen erilaiset roolit suhteessa toimituskulttuuriin. Toimituksen johto luo ja ylläpitää vallitsevaa kulttuuria muun muassa viikoittaisissa analytiikkapalaverissa, jotka keskittyvät kävijämääriin ja uutiskilpailuun, sekä toimituksen sisäisillä Liekki-palkinnoilla, joiden perustelut kertovat, millaista journalismia toimituksessa arvostetaan.

Samalla kun johto painottaa yleisömääriä ja uutisvoittoja, se tiedostaa, että kaupallisestikin journalismi

on lehden olemassaolon edellytys: juuri sisällön journalistisuus erottaa Iltalehden vaikkapa suoratoistopalveluista tai sosiaalisesta mediasta, jotka myös kilpailevat yleisön ajasta. Niinpä johto jättää toimittajille käytännön tasolla tilaa journalististen päämäärien toteuttamiseen. Keskijohto puolestaan huolehtii, että sekä yleisötavoitteet että journalistiset päämäärät toteutuisivat.

Asetelmasta seuraa, että journalismin professionaalin kulttuurin vaalimisesta vastaavat ennen kaikkea kirjoittavat toimittajat. Hierarkian alimmalta tasolta he kannattelevat profession jaetun tiedon viemistä käytäntöön, eikä toimituskulttuuri välttämättä tue ammattikunnan keskinäistä keskustelua. Vastuu journalismin puolustamisesta ja kehittämisestä jää helposti yksilöiden varaan.

Mika Perkiömäki, Helsingin yliopisto & **Olga Dovbysh**, Helsingin yliopisto

Tietolähteiden vaikutus ympäristöuutisointiin venäläisissä uutistoimituksissa

Digitaaliset työkalut, kasvava riippuvuus suhdetoiminnan harjoittajista sekä kansalaisjournalismin yleistyminen ovat muuttaneet toimittajien ja heidän tietolähteidensä välistä suhdetta eri puolilla maailmaa. Ympäristöasioiden käsittelyn kiistanalaisen luonteen vuoksi tämä muutos näkyy erityisellä tavalla ympäristötoimittajien suhteissa lähteisiinsä. Ympäristöstä ja ilmastosta uutisoiminen perustuu monenlaisiin lähteisiin, kuten tutkijoihin, valtionhallintoon, teollisuuteen, kansalaisjärjestöihin ynnä muihin. Mitä enemmän poliitikot määrittävät suuntaviivoja, sitä enemmän ympäristötoimittajat tukeutuvat poliittisiin lähteisiin.

Näiden muutosten myötä on tullut ajankohtaiseksi kysymys vallan tasapainosta tiedotusvälineiden ja uutislähteiden välillä. Onko lähteiden valta kasvanut nykyisessä mediailmastossa, jossa uutistoimitukset kamppailevat selviytymisestään? Miten toimittajat arvioivat lähteiden uskottavuutta? Onko eliitti ympäristöuutisoinnin hallitseva lähde?

Tarkastelemme näitä kysymyksiä autoritaarisen hallinnon mediamallin kontekstissa nyky-Venäjällä käyttäen empiiristä aineistoa, joka on saatu 18 puolistrukturoidusta haastattelusta. Haastateltavat olivat ympäristö- ja ilmastoasioita käsitteleviä toimittajia, jotka työskentelevät joko tällä hetkellä tai aiemmin (ennen helmikuuta 2022) venäläisissä tiedotusvälineissä.

Hyvin valtiojohtoinen venäläinen media tarjoaa erinomaisen tapauksen sen tutkimiseen, missä määrin ympäristötoimittajat voivat ei-vapaassa mediaympäristössä hyödyntää ammatillista auktoriteettiaan ja valtaansa uutis- ja datalähteiden valinnassa kasvattaakseen omaa toimijuuttaan ympäristökeskusteluun vaikuttamiseksi.

Pinja Päivänen, University of Jyväskylä

Work Meaningfulness in Journalism – Justifications of Meaningful Work in Finnish News Media

Work meaningfulness in journalism can be seen as taken for granted in both academic and professional discourse. However, meaningful work in journalism is not self-evident, especially considering the role of journalism is being challenged: news media have trouble in reaching younger audiences (Swart, 2021) and news avoidance is on the rise (Newman, 2022; Villi et al., 2022). At the same time, the legitimacy of journalists is questioned by leading (often populist) politicians (Ojala & Matikainen, 2022; Rae, 2020). In addition to these challenges, the professional ethos of journalism seems to be shifting, since young professionals are willing to step back from the traditional value of objectivity (Väliverronen et al., 2023).

In this study, we focus on how Finnish journalists construct and negotiate their work as meaningful in a context where the legitimacy and value of journalism is challenged. The construction of meaningful work can be seen as a two-dimensional process that requires 1) the realization of one's self through work and 2) being able to justify the worth of one's work (Lepisto & Pratt, 2017). We focus specifically on the justification perspective, according to which individuals derive the worth of their work from available social meanings (e.g. Boova et al., 2019).

We are in the process of conducting 30 semi-structured interviews with journalists in two Finnish news

outlets; one national and one regional. The interviews take place between November 2023 and February 2024, after which we will engage in qualitative iterative analysis (Tracy, 2019).

We aim to provide one of the first analyses of the culturally shared ways Finnish journalists account for the meaningfulness of their work. Furthermore, our analysis illustrates how the core meanings of the profession are being both maintained and reshaped.

Esa Reunanen, Tampereen yliopisto; **Laura Ahva**, Tampereen yliopisto; **Milla Järvipetäjä**, Turun ammattikorkeakoulu; **Kari Koljonen**, Tampereen yliopisto & **Samuel Raunio**, Turun ammattikorkeakoulu

Journalismia opiskelleiden uraorientaatioita ja siirtyviä median ammattikentällä

Esityksessä analysoidaan journalismia opiskelleiden Tampereen yliopiston ja Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden uraorientaatiota ja sijoittumista median ammattikentälle. Tutkimukseen osallistuu 43 opiskelijaa, ja he tulivat siihen mukaan opintojensa loppuvaiheessa. Vuoden 2023 lopussa noin puolet heistä oli valmistunut.

Esityksessä verrataan vuoden 2021 alussa tehdyistä teemahaastatteluista johdettuja tulkintoja osallistujien uraorientaatioista heidän sijoittumiseensa median ammattikentälle vuonna 2023. Esitys nojaa erilaisia uraorientaatiota (Gerber ym. 2009; Jackson & Wilton 2016; Lassila-Merisalo 2018; Reyna 2023) sekä median ammattikenttää (Deuze 2017; Hovden 2008; Malmelin & Villi 2015) koskevaan tutkimukseen. Esityksessä kuvataan, miten tutkimuksen osallistujat sijoittuvat ammattikentälle uransa alkuvaiheissa, ja pohditaan, miten erilaiset uraorientaatiot heijastuvat heidän urakehitykseensä.

Uraorientaatioita on aiemmassa tutkimuksessa jaoteltu monella tavalla, mutta yleisellä tasolla ne voidaan luokitella kolmeen tyyppiin. Perinteisen (traditional) uraorientaation omaksunut henkilö arvostaa työn vakautta, on lojaali työnantajalleen ja pyrkii edistämään uraansa samassa organisaatiossa. Riippumaton (independent) orientaatio puolestaan saa työntekijän kehittämään osaamistaan ja ammatillista asemaansa itsenäisemmin ja tyypillisesti vaihtamaan työpaikkaa usein. Kolmas orientaatio on vapaa-aikapainotteinen (disengagement). Sen omaava henkilö ei halua työn olevan elämässään määrävissä asemassa ja arvostaa työn ja vapaa-ajan hyvää suhdetta. (Gerber ym. 2009.)

Median ammattikenttää koskevassa tutkimuksessa on pohdittu, missä määrin journalismi ja muut media-alan ammatit mahdollisesti ovat sulautumassa toisiinsa jonkinlaiseksi yleiseksi media-ammattilaisuudeksi tai missä määrin alalle tulevat kuitenkin päätyvät työskentelemään esimerkiksi vain journalistina tai vain viestijänä. Tätä voi käsitteellistää bourdieulaistain puhumalla ammatillisista pääomista ja siitä, miten esimerkiksi eri ammattiteissa saatua kokemusta ja taitoja arvostetaan (Hovden 2008). Urakehityksen näkökulmasta voidaan puhua myös liikkuvuus pääomasta (mobility capital), joka tukee työntekijän mahdollisuuksia työllistyä uuteen työpaikkaan (Reyna 2023).

Tutkimuksen osallistujista puolet työskenteli vuosina 2021–2022 yksinomaan journalistina ja vajaa neljännes vain viestinnän ammateissa. Useissa eri media-alan ammateissa työskentely oli selvästi harvinaisempaa.

Juho Ruotsalainen, University of Turku

Journalismin tulevaisuustieto ja temporaalinen refleksiivisyys – eli kuinka teknologinen determinismi korvasi journalistisen mielikuvituksen

Journalismin digitaalista transformaatiota ohjaa osaltaan siitä tuotettu tulevaisuustieto. Ajatushautomot, konsulttifirmat, akateemiset tutkijat, uutisorganisaatiot, sosiaalisen median yritykset ja muut institutionaaliset toimijat tuottavat ennustuksia, trendianalyyssejä, tulevaisuuskuvia, skenaarioita sekä muita näkemyksiä ja analyysejä alan kehitysnäkymistä (Lowrey & Shan 2018; Manninen et al. 2022). Myös toimittajat tähyävät tulevaisuuteen kehittäessään uusia, digitaalisen mediaympäristön vaateisiin ja mahdollisuuksiin vastaavia journalistisia ideoita ja käytäntöjä (Hepp & Loosen 2021).

Esitys avaa vallitsevia käsityksiä journalismin tulevaisuudesta analysoimalla niin kutsuttujen edelläkävijätoimittajien (pioneer journalists) sekä journalismin tutkimuksen tuottamaa tulevaisuustietoa. Koska tulevaisuutta sinänsä ei voida havainnoida, tulevaisuustieto näyttäytyy yhtä lailla diskursseina, jaettuina tai kiisteltyinä odotuksina sekä uskottavina pidettyinä oletuksina kuin empiirisiin havaintoihin perustuvana, joskin väistämättä epävarmana, tietona (Groves 2017; Pours et al. 2019). Spekulatiivisesta luonteestaan huolimatta tulevaisuustieto on tärkeää, sillä kuten kaikki tieto, se on performatiivista: tulevaisuustiedon pohjalta muodostetut odotukset ja oletukset vaikuttavat nykyhetkessä tehtäviin päätöksiin, valintoihin ja projekteihin sekä siten siihen, millaisena tulevaisuus lopulta toteutuu (Beckert & Suckert 2021; Brown et al. 2000).

Empiirinen aineisto koostuu edelläkävijätoimittajien puolistrukturoiduista haastatteluista, uutis-startupien "About Us" -sivuista, sekä Nieman Lab -tutkimuslaitoksen journalismiennusteista. Lisäksi aineistona käytetään journalismin tulevaisuutta käsitteleviä tutkimusartikkeleja. Aineiston laadullisessa analyysissä tunnistetut tulevaisuusdiskurssit ennakoivat toimittajien ja yleisöjen entistä läheisempää suhdetta sekä journalismin deinstitutionalisoitumista eli journalismin tuotannon siirtymistä perinteisistä uutisorganisaatioista hajautettujen verkostojen sekä erikoistuneiden uutismedioiden tehtäväksi.

Analyysi palauttaa tulevaisuustiedon teknologiadeterministisiin, vertaistuotantoa ja hajautettua valtaa korostaviin digitaalisten teknologioiden sosio-teknologisiin imaginääreihin (ks. Barbrook & Cameron, 1996; Benkler, 2006). Journalismiin ja sen liiketoimintamalleihin sovellettuna imaginääreihin sisältyy riski journalismin yksilöllistymisestä, eriarvoistumisesta ja julkisen palvelun tehtävän häpärtymisestä (ks. Kreiss et al., 2011; Robinson & Wang, 2018). Carlsonin ja Lewisin (2019) peräänkuuluttaman journalismin tutkimuksen temporaalisen refleksiivisyyden hengessä esitys alleviivaa journalistisen mielikuvituksen merkitystä teknologiavetoisten mallien ja ideaalien vastapainona.

Laura Saarenmaa, Turun yliopisto

Murtumia talousosastolla? Lihavienti talousjutun aiheena

Kasvava tietoisuus ilmastokriisistä ja kulutustottumusten muutosten välttämättömyydestä pakottaa kyseenalaistamaan vakiintuneita tapoja käsitellä perinteisiä uutisaiheita kilpaurheilusta kaukomatkailuun. Käynnissä olevat muutospaineet haastavat myös ajatuksen journalismin osastomaisuudesta, joka on rajannut näkökulmavaihtoehtoja, joista osastoon kuuluvia aiheita on ollut mahdollista käsitellä. Talousjournalismia on pidetty yhtenä viimeisistä linnakkeista, jossa vakiintuneet tavat ja vallitseva konsensus rajaavat voimakkaasti jutun tekemisen näkökulmaa. Viime vuosina on alettu nähdä pieniä murtumia myös talousosastolla. Esitelmässäni käsittelem tämänkaltaisia murtumia käyttäen esimerkkinä viimeaikaista, lihansyönteihin ja lihateollisuuteen liittyvää uutisointia ja julkista keskustelua.

Risto Suikkanen, Tampereen yliopisto; **Katja Lehtisaari**, Tampereen yliopisto; **Heikki Hellman**, Tampereen yliopisto; **Mikko Grönlund**, Turun yliopisto & **Tuomas Ranti**, Turun yliopisto

Keskittynyt media – yhteiset jutut

Suomen mediamarkkinat ovat keskittyneet voimakkaasti kolmen viimeisen vuosikymmenen aikana. Sanomalehtien osalta neljä suurinta toimijaa hallitsee yli 70 prosenttia nettomyynnistä. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan piiriin kuuluva Median keskittyminen ja mediasisältöjen moninaisuus Suomessa -hanke pyrki selvittämään mm. keskittymisen tilaa ja sen vaikutuksia sisältöihin. Osana hanketta suoritettiin sisältövaikutuksia tutkiva sisällönanalyysi.

Analyysi kohdistui kolmeen eri konserniin kuuluvaan lehtipariin: Helsingin Sanomiin ja Aamulehteen (Sanoma-konserni), Keskisuomalaiseen ja Etelä-Suomen Sanomiin (Keskisuomalainen-konserni) sekä Kalevaan ja Lapin Kansaan (Kaleva-konserni). Keskeisenä tavoitteena oli tutkia yhteisesti julkaistun aineiston määrää kussakin lehtiparissa. Tutkimus kohdistui painettujen lehtien näköislehtiversioihin. Analyysin ulkopuolelle suljettiin eräät aihealueet, mm. urheilusivut. Yhteisen aineiston osuuden ohella tarkasteltiin yhteisaineiston juttutyyppejä, alueellista sijoittumista, sen aiheita, lähteitä sekä kokoa. Kaikkiaan lehdistä analysoitiin 1729 juttua. Lehtien lisäksi tarkasteltiin soveltuvin osin Yleisradion ja

MTV3:n pääuutislähetyksiä.

Tarkastelun perusteella lehdet julkaisevat runsaasti samoja juttuja. Julkaisukäytännöt ja yhteisten juttujen määrä vaihtelevat konsernikohtaisesti. Keskisuomalaisessa ja Etelä-Suomen Sanomissa yhteisen aineiston osuus tutkitusta aineistosta oli yli kolmannes. Kalevassa ja Lapin Kansassa yhteisen aineiston osuus ylitti 40 %. Sanoma-konsernin lehdissä yhteisen aineiston osuus oli n. 10 %. Yhteiseksi aineistoksi katsottiin jutut, jotka muilta osin olivat samoja mutta jotka otsikon, ingressin tai kuvituksen osalta saattoivat vaihdella.

Keskisuomalaisessa ja Etelä-Suomen Sanomissa sekä Kalevassa ja Lapin Kansassa keskeinen yhteisen julkaisemisen alue oli valtakunnallinen ja kansainvälinen politiikka. Edellisessä lehtiparissa yli 70 % kotimaan ja kansainvälistä politiikkaa koskevista jutuista oli päällekkäisiä. Kalevassa hiukan alle 60 prosenttia ja Lapin Kansassa yli kolme neljännestä näistä jutuista oli yhteisiä. Yhteisiä juttuja tuottivat ennen muuta konsernitoimitukset ja STT. Konsernitoimitusten ja STT:n tuottaman yhteisen aineiston hyödyntäminen ulkomaan tapahtumista ja kotimaan politiikasta kertomiseen vapautti ykköslehtien omien toimitusten voimavaroja seuraamaan oman levikkialueensa uutistapahtumia, ilmiöitä ja ihmisiä. Politikasta ja ulkomaan tapahtumista kertovien samojen juttujen suuri osuus on kuitenkin samalla omiaan vähentämään valtakunnallisen ja kansainvälisen uutisseurannan moniäänisyyttä. Edellisistä lehtipareista poiketen Helsingin Sanomien ja Aamulehden yhteinen aineisto koski ennen muuta mediasisältöjä, kulttuuria ja tiedettä.

Jari Väliaverron, Jyväskylän yliopisto; **Reeta Pöyhtäri**, Tampereen yliopisto; **Mikko Villi**, Jyväskylän yliopisto & **Riikka Maukonen**, Jyväskylän yliopisto

Tasapainoilevia ”kameleontteja” ja muuttuvaa objektiivisuusajattelua: suomalaisten journalistien rooli- ja tietokäsitykset murrosaikana

Yhteiskunnalliset, kulttuuriset, taloudelliset ja poliittiset muutokset ovat viime vuosikymmenen aikana muuttaneet journalismin toimintaympäristöä aiempaa epävakammaksi ja pakottaneet journalistit miettimään arvojaan sekä toimintatapojaan uudelleen (WJS 2022). Suomessa ongelmat ovat olleet vähäisempiä, mutta esimerkiksi uutismedian taloushuolet, digitaalinen siirtymä, disinformaation lisääntyminen ja populismin nousu ovat aiheuttaneet journalistilleen päänsärkyä.

Tässä esityksessä tutkitaan, miten muutokset näkyvät suomalaisten journalistien itseymmärryksen kahdessa peruspilarissa: rooli- ja tietokäsityksissä. Tarkastelun pohjana ovat Worlds of Journalism Study (WJS) -tutkimusprojektin 3. aallosta (2021–2023) saadut tulokset. Aineistoina ovat kansallinen kyselytutkimus (2021–2022, 453 vastaajaa) ja journalistien kanssa tehdyt ryhmähaastattelut (2022–2023, 33 osallistujaa). Näiden tuloksia peilataan aiempiin havaintoihin.

Suomalaisjournalistien roolikäsitykset ovat pysyneet 2010-luvun murroksissakin pääosin ennallaan. Analyttisen tiedonvälittäjän ja vallan vahtikoiran roolit saavat edelleen runsasta kannatusta (vrt. Pöyhtäri ym. 2016, 12–13), ja näiden oheen on tullut uutena vahva halu taistella disinformaatiota vastaan. Taustalla on kuitenkin muutakin liikehdintää. Erityisesti nuoret ja naiset ovat aiempaa valmiimpia ottamaan journalismissa kantaa ja aktivoimaan ihmisiä. Muutenkin roolit ovat muuttumassa joustavammiksi. Monet toimittajat – erityisesti freelancerit – puhuvat nykyisin ”kameleonttimaisuudesta”, jossa sopiva ammattirooli valitaan tilanteen mukaisesti ja eri vaatimusten keskellä tasapainoillen.

Journalistien tietokäsityksessä korostuu aiemmasta tutkimuksesta (ks. Juntunen 2017, 44–46) tuttu yhdistelmä: journalistit epäilevät objektiivisuuden mahdollisuutta, mutta kertovat pyrkivänsä käytännössä sitä kohti tasapuolisuuden, puolueettomuuden tai totuudenmukaisuuden keinoin. Naiset ovat miehiä varauksellisempia objektiivisuuden mahdollisuudesta. Käsitteen tulkinnat vaihtelevat käytännössä suuresti, ja monet kaipaavatkin omassa työyhteisössään lisää keskustelua objektiivisuuden sisällöistä ja avoimempaa viestintää tehdyistä valinnoista.